
Tar Károly

Summa

Részlet szerző regényes életrajzának második, **Saját lábón** című kötetéből

Egy mondat az útról

A vasutak keresztül-kasul szelik a földet, vasúti kocsiban, kiváltképpen, hosszú álmosító utakon, kényelmesen bejárható egész addigi életünk és ha elég kíváncsiak vagyunk, behunyt vagy akár nyitott szemmel képzeletünk olajozottan működik, kimerészkedhetünk saját megtervezett jövőnkbe, miközben vasúti kocsival is bejárható szinte az egész világ, a kisebb tenger sem akadály, a szerelvényt rátolják egy kompra, gyomrának meg sem kottyán tucatnyi vasúti kocsit, az első- és a másodosztályon az utasok kényelembe helyezkednek, kibámulnak az ablakon, előttük sorjázik a táj, a guggoló bokrok, az erdőnek induló bozótok, az asztalsimára koptatott, felsőfokon művelt és elemi iskolás műveltségű szántóföldek, vegyesen, mint az egyetlen életben összekeveredett örömök és bánatok, szikkadt tájak és felhőkönnyes rétek, jámbor állatok, szelíd domboldalokon, máshol vadregény és rengeteg, a szunyókáló természet nyugodalma repcesárga tenger a svédkéek egék alatt, rendezett sorokban, óriási hófehér szénatöltelékes tabletták, amit a tenyészállatoknak adnak be éhség ellen, arra bízva a tejelőket, hogy a csomagoló anyag hőfokát utánozzák, amikor gombnyomásra, csecsemő szokású milliárdok tejívó kedvébe járva naponta kétszer is megszabadítják őket a tőgyüket feszítő, fájdalmat okozó márvány fehér létől, hogy papírdobozokban, a legkülönfélébb utakon juttassanak azokba a házakba is, amelyek ráérvősen szemre vehetők a vonatok bármelyik ablakából, de a fáradságtól vagy unalomtól lelakított szemhéjunk mögül is, gondolatban, még a gyorsvonatoknál is gyorsabb vilámvonalokról, az utasok akaratától függetlenül történik mindez, mert az összes utasokat kényszeríti valami, ha csak pillantásra is, de ki kell nézniük az ablakon, vagy be kell nézniük sohasem pihenő agytekervényeikbe, ahol az összes eddig önkéntelen kattintással tárolt képek porosodnak és csak álmainkban töröljük le róluk itt-ott a feledés porát, még a koncentrációs táborokba rohanó marhavagyonokba zsúfoltak szemébe is beleszúrt a hasadékok mögül felvillanó fény, szemük, mint gyorsfelvétellel állított fényképezőgép blendéje, átengedte a valóságos pillanatnyi idő megörökítéséhez szükséges fényt, amiből tudták vagy csak sejtették, hogy az akaratok ellenére a velük száguldó történelem vesztükbe viszi őket mindenestől, nehéz terheikkel, egész addigi életük titkaival és a nekik tulajdonított, képtelen bűneikkel, naiv hiszékenységükkel, engedékenységükkel együtt, pont ehhez hasonlatos, származásuktól, bőrszínétől, nyelvétől és iskolázottságától függetlenül, minden haladó útja, elképzelhető, hogy már a szülészeti klinika ajtajától reánk vár az a vasút és azok a képzeletbeli sínpárok, amelyeket kikerülni nem lehet, mind valahányunknak utaznunk kell; megbőgetnek miután világra jöttünk, megszámoznak, bedobozolnak, lelki inkubátorba zárnak, rátesznek valamely vasútra, s miközben minden porcikánk ugrásra kész, mert valamiképpen ösztönösen

szabadulni szeretnénk a kényszerekből kovácsolt, sínekkel kijelölt utaktól, törhetjük a fejünk, hol hibáztuk el, merthogy végül is magunk vagyunk fogantatásunkért felelősek, mi a francnak kellett tolakodva törtetnünk ott a petefészekben, hogy mindenáron tartaléktápanyagában gazdag társra találjunk, másodsor is élvezkedve heterogámiában hódítsunk meg valamely szelíd makrogamétát, legyünk holmi zigóta pedig lehettünk volna mindössze felszívódásra érdemes anyag, s hagytuk volna a lányokat, hogy levéltetvek, hangyák vagy méhek módjára szüznemzéssel szaporodjanak, micsoda csoda világban élhetnénk kedvünkre, csupa szüzmáriák között történő nemzedékváltakozással szaporodva, amíg a vasutak síne a végtelenbe futva végre összetalálkoznak, nyilván ott kezdődik a Kánaán, amit nem ismerünk, csak elképzelünk kormányozhatatlan álmainkban, amely világvárosok pályaudvarára emlékeztet, ahova megszámlálhatatlanul sok sín pár vezet, pont oda kell nekünk érkezni, bele a nagy csődületbe, mert ott van rejtve mindannyiunk vágyainak mágnese, vonz életre szólóan és kitalál anyánk öléből, mert megfontatásunk után ott sem lehetünk biztonságban, életünk első kilenc hónapjában már sínen vagyunk, robog velünk minden elkövetkező nappalunk és éjszakánk, beteljesülő szerelmeink, amelyek az illanó örömkön túl csak arra jók, hogy újabb lelkeket állítsunk a zakatoló élet szerelvényeire, feledve felelőségünk az utánunk következő járatokért, a nyomunkba, nálunk is sietősebben tolakodók agyatlanul semmibe rohanása miatt, az előttünk járók ráérvén, mi pedig kissé mindig gyorsabban utazunk, akad némi időnk a velünk történetek megemésztésére, az utánunk következők gyorsítanak, mert nem elégszenek meg az illemkönyvekben szabályozott távolságtartással, utolérni akarnak, az utánuk következők száguldasukkal pedig ennél is többet, minket akarnak megelőzni, abban a hiedelemben élnek, ha felgyorsulnak munkában, társadalmi és szexuális szokásaikban, többet élnek, kitágíthatják a pillanatokot, mértéktelenül habzsolhatnak az élet világméretű habos tortájából, temethetik a mértékletesség bölcsességét, szikrázó sínek helyett a gondolkodás légpárnáin repülnek nyomunkban a virtuális síneken, bakkecske ugrással hétköznapijainkat meghágva fejest ugranak a titkos jövőbe, amelyből minket kiszorítanak, a mi jövőnk pedig sorvad, a megnyugvás ösvényeit belepí a gyom, kakukk tojásokkal teli a jövőnk s gondolataink ácsorognak a megértés wertheimzárás kapuja előtt, mi lesz ebből, ki tudja?, huszonéves korában egy szerelmes lány sablonos férccsóhajtásából rádöbben, hogy nélküle az élet csak mélység, sötétség és sivárság, érthetetlen célok sora, céltalan értelmek sín párai közé szotyogtatott törmelék, mert akarmokságunktól halványodik létünk, miközben a saját lábón való állodogálás első éjszakáján, önálló élete kezdetének első órájában agyában tehervonatok dübörögtek, s a múlt század műszaki fejlettségének megfelelően álmosítóan kattognak a gőzmozdony vontatta, háborúban koptatott szerelvény diósgyőri öntödében készült kerekei, a cernavodai hídon átdübörögtek a Dunán, a sötétség hálósákjában, gőzgépek dugattyújaként előre és visszakényszerülnek ilyenkor megrágtatlan kérdéseink dugattyúi és a lejtmotívumként szikrázó Ki vagy te? kérdés, amire társai könnyen válaszolhattak volna, felületes megfogalmazások elfogadhatatlan tömkelegét sorolhatták volna mindhiába, mert az ilyen kérdésekre csak a kérdést feltevő adhat, ha adhat valaha is, magát megnyugtató választ, ilyeneket gondoltam garmadával a Kolozsvárról

bukaresti átszállással Dobruzsába vezető sínpáron, huszonnégy órát meghaladó dőcögéssel haladó másodosztályú személyszállító kocsiban, azon a zsibbasztó vonatuúton, amely a Duna –Fekete tengeri csatornát építőtelepére vitt, az állami vállalat ingyenjegyével, két, hozzám hasonlóan mindenre elszánt társammal együtt, akikkel miután megosztottuk minden bánatunkat és reményeinket és a legeslegfrissebb vicceinket is felmondtuk, szótlánul magunkba zötytyenve bensőséges társalgásra kényszerültünk az örökké csapongó gondolat fecskeszárnyaiba kapaszkodva, álom és ébrenlét határán, az ösztönös védekezés pajzsát barkácsolva mindenféle előrelátásnak nevezett képességeinket csiszolva, jósnőkhöz hasonulva, a magunkban rejtett kristálygömbben kutattuk várható cselekedeteinket, alkalmisságunkat az idegenben való helyes viselkedésre, önállóságunk kialakítására a titokzatos idegenben, ahol illendő nevet szereznünk magunknak; a magamat megismerés örökös igényéből, a vonatkerekek ismétlődő kattogásaival együtt forgott félálomban bennem a kérdés, kitől kaptam az Öcsi nevet? ezt is, mint annyi minden más apróságot, a magától értődő természetesség unalmas homálya fedi, de elképzelhető, hogy már életemnek első percében, apám és anyám kényszerű együttértésével, de inkább apám megengedő beleegyezésével neveztek így, csaknem egy esztendővel, pontosabban egy esztendővel és hatvannyalc nappal előbb látogat látórn nővérem öccse lettem, hogy majd csak iskolás korban tudjam meg az anyám után következő asszonytól, a gyermeki lélekkel értékelhetetlen igazat, miszerint valójában egyke vagyok, a nővérem, bár családnevünk közös, csupán csak féltestvérem; nagybetűsen Kismamának kellett szólítanom azt az asszonyt, de ezt makacsul mindig elkerültem, mert az amúgy is rosszindulatú mostohaanyám, fröcskölő szapulásaiban anyámat, akiről öt esztendő s koromig csupán ösztönös, gyermeki világomat melengető elképzeléseim lehettek, s amit mostohaanyám törtető igyekezetében, hogy magát elődjénél jobbnak látassa, igyekezett a rossznál rosszabbnak kisebbíteni, örökösen kurvának mondta, talán azzal a céllal, hogy kitörölhesse a megkaparintott férfi gyermekének agyából azt, amit a természet az anya, az anyu, a mama, az édesanya szókkal kitörölhetetlenül mindnyájunkba halálunkig tartóan beleírt, s helyébe semmi hozzáfoghatót senki sem állíthat, még ha ezzel olyan székely faluban, a bíróságig emelkedett apjának lányaként termett, s városi cselédségben, olyan előkelő, több bérházzal rendelkező, tehetős polgár szolgálatában kincses városunkban civilizálódott asszony próbálkozott, mint, apám második élettársa, aki mostohaasszony szerepébe szokva a Gyere ide!, Ne állj oda!, Maradj!, Ne látatlankodj! Mit csinálsz már megint?!, megszólításokkal, nevemnek említése nélkül szólt hozzám, pedig sokan mások, mint például a nővéreim nagykorú gyermekei, még öregen is Öcsi bátyának, olykor pedig kedveskedve Öcsike bátyának szólítanak, de hol van az még, egyelőre a hirtelen megéert kamaszkorból az önálló a magára maradásban, a saját lábön megállás, a maga vezérlést próbáló éveimről lesz szó, az emlékezés, amely az előidőzés kanyargós folyójában csörgedezve, korán és értelmetlen halált halt fiának élményéhez hasonlatos, amikor egyik lelkes tanárom dicsérete váltott ki belőlem is, miszerint az Ember lesz belőled! reménykedés büszkeségével ajándékozott meg, a tudatba dörgő startpisztoly versenyre biztató hangjának hatására, mert ki az, aki gyerekkorában nem szokellő indulatokkal szeretne, akarna felnőtté válni, embernek lenni, mert ez

bizony nagy szó, rettenetes teher, örökös vágyakozás, sohasem lehet tudni, felnő az ember, vagy egyszer csak mindenféle körülmények gátja előtt megtorpan, téblábol, és úgy érzi még mindig, vagy már soha nem lesz belőle ember, legalábbis olyan ember, akinek álmolta magát gyerekkorában és fiatalsága idején, amikor még mindent elérhetőnek álmított, hiszen ismereteinek világát a háborús elemi oktatás szűkre szabott körülményei, a halára ítélt egyházi iskola maradék tanárainak kedvetlensége és a semmire épített műszaki középiskola gyorstalpaló évei határozták meg, az ember nem lesz annyi, amennyinek gondolja, hanem csupán-csak annyi, amennyi tőle kitelik abban a társadalomban, amibe a sors belepottyantotta, kérdés nélkül behelyezte azoknak a családoknak egyikébe, amelyek a káderes idők sietősen kialakított és pofonegyszerűre szabott szabályai szerint munkásnak, parasztnak vagy értelmiséginek neveztek, s értékét is pont ilyen sorrendben hitték, persze futottak még: kisiparosok, kereskedők, nagygazdák, kulákok, földbirtokos maradványok, levitézlett katonatisztek, tanárok, orvosok, gyógyszerészek, bárók, grófok és népbutítóknak hirdetett, felkent és világi egyházi emberek és más a felépítendő boldog társadalom szempontjaiból hitványak, akiknek vaj van a fejükön, vagy akire valamely maguk által minősített munkásököl a zürzavaros időkben lecsaphatott a „Vesszen az ellenségünk!” jelszó jegyében a sarlóskalapácsos vörös zászlók alatt, éppen akkor, amikor „a mi lobogónkat” olyan szelek fújták, amely a feltörtetők malmára hajtotta a vizet, miközben bort is kellett prédikálniuk, hiszen abban volt mindig az igazság, s a megrészegetett világ uszgyi neki, rohant a forradalomba, amit régóta vártunk és legjobbaink hirdették is, mert mindig is hirdethető, hogy a rosszra jó következik, lesz még, mert mindig is lehet jobb világ, az embereknek hinniük kell valamiben, miért éppen ebben ne higgyenek, ha már a valamikor elszúrt Paradicsomot is visszaálmoldják, ki-ki hite szerint fényesnek, puccosnak vágyakat beteljesítőnek gondolhatja, mert el kell jönnie még a világvége előtt a megváltásnak és valamiféle rendes feltámadásnak, hogy halálunk után is éljünk még valamennyit, mint a kövek legalább, mert ilyen az iparos, mindig többet akar és jobbat, s csak részegségében rikkantja, hogy „Sose halunk meg!”, közben szomorodik egész kurtára szabott, tyúkszaros életében, s nem tudja hova tegye az eszét, mire esküdjön, mert nemcsak Margitta, hanem az összes ember, de még az állat is élni akar, és nem tudja hogyan, nem találja a saját életéhez vezető utat, csak kocakovácsok vagyunk valamennyien, tüzes vasat forgatunk a lehetőségek üllőjén, dallamokat próbálunk kicsalogatni az acélos üllőnek képzelt szakmánkból, még akkor is csilingelünk, amikor a sors segédkovácsai úgy odasóznak ráverőjükkal, hogy hiccélő tüzes életünk otromba formát kap, forgathatjuk innen-onnan kiskalapács-erőnkkel csak tökéletlenedünk, a szemünk előtt megy gajdra minden kovácsolatlanul is szerencsepatkónknak hitt életdarabunk és mire emberkorba érünk megnézhetjük magunk, a nyomorúság kiül az arcunkra, ott kuporog kicsi széken ülve és siratja a fiatalságot, ami úgy elszállt, ahogyan hirtelen reánk telepedett kéretlenül, durván elzavart gyerekkorunk, már, akinek volt ilyen, gyerekszobával persze, anélkül csak utca-gyerek, vásott kölyök, árva párák leszünk, akiket még az árvagyerekek ingyen vacsoráin sem látnak szívesen, hiszen mindig többen vannak a kelletténél, belőlük lesz a csöcselék, a huligánok, a felforgatók, akik néha felocsúdva, kikaparják magukat a szemétdombok

alól, hogy ők legyenek a nép, akikkel a serény politikusok kitörtetik maguknak a sült gesztenyét, amiért ők mindig szószaporítással fizetnek, dajkamesékkal etetik a tömegnek nevezett spontánul összekeveredett embereket, pedig ők csak Munkát! Kenyeret! akarnak, a cirkuszról szívesen lemondának, de nem tehetik, mert csupa cirkusz az életük, a közélet pedig még inkább, mert addig nem nyugszik a sors, amíg áll a mindig zűrös bál, a talp alá valót valamely párt zenekara adja, a táncot, pedig a legújabb divat szerint ropják az előljárók, s utánuk mindenki, aki jót akart, mert ha nem akar, akkor ne csodálkozzon, hogy nem lesz jó neki, és még egyéb más baja is lehet, mert a tánc azért tánc, hogy abból ne hiányozzon senki, egyen-táncban a mulatság, aki nem hiszi járhat majd maga utána, és a betevő falatokért, nyújthatja a nyakát vagy tornászhat mindenfélélt, előbb-utóbb valamely horda tagjává zsugorodik, testileg meggyötört, szellemileg töpörödött lesz, éppen állatnak való, aki nem gondolkozik és még csak nem is lelkesedik, hanem csendben marad a sorban, ahol agyatlanul menetelhet a mindig utolsónak és legeslegjobbnek nevezett cél felé, „Ez a harc lesz a végső!”, még akkor is ha éppen ezt sem tudja majd feledni, mert bízva bízik a szerencsétlen, és ecetes könnyeivel öntözi a remény génmódosított növényeit, amelyek nem zöldülnek, hanem a sárga irigység színeiben nyilallnak az üres agyakba, és azt kürtölik, hogy nem lesz vége soha már, mert nem lehet vége a végtelennek, ahol a párhuzamok sem metszik egymást, hanem eloldalognak a tizenvalahányadik dimenzióba, a fekete lyukakon túlra, ahol a vallástalan isten lakik, és csak megértően mosolyog az embereken, akiket a saját képére formált, hogy öreg korára legyen kivel szót váltania, beszélgetnie, tükre legyen neki, mert maga sem hiszi, hogy ő a legszebb, a legjobb, a leghatalmasabb és a legjóságosabb, Tükröm, tükröm, mondd meg nékem!, és ha nem a saját igazát mutatja meg neki, akkor lesújt rá haragjában, mert ebben is a legnagyobb, csak a nevetésben marad el mögöttünk, mert nem bolond, hogy a saját tökéletességén vagy tökéletlenségén nevessen, ilyen ember nincs a földön, nem lesz a magasságos égben sem, hogy más bolygókról és naprendszeréről ne is szóljunk, s az olyan is ritka, akinek szülőkből is duplát adott, s hogy cifrázza sorsát, egyik apját a munkásosztály álmadni képes élcsapatába sorozta még fiatalságában, a másikat pedig a magának kaparó kurta kisiparos szorgalmasabb kategóriájába lökte, hogy folytathassa apja, bajorországi nagyapja és ükapja népművészetig emelhető mesterségét falura való színes és városiaknak kedves mézeskalácsos süteményekkel okozzon örömet a vásárfiára áhítózóknak, gürcölgjön génjeibe oltott szorgalommal és kitarással, ellenségeit, akár segédjét egyetlen csipődobással lökje a megvetés elembertelenítő gödrének valamelyikébe, s csak azért is vállalja és végezze a félreállók, a lankadók, az eltántorítottak, a pipogyák, az elmélázók, a magukon kívüliek sorsát, mások helyett is, akiknek bűdös a munka, a robotolásnak az a fajtája, ami nem kényszer, hanem öröm és örömteremtő alkotás, pénzért adható és kapható gyönyörhalmaz, ha megelégszünk ennek külsőségeivel, a futó szerelmekkel és szerelmeskedésekkel, amelyek úgy hasonlatosak a jól végzett munkához, hogy egyben többek is, ha úgy akarjuk, ha beletemetkezünk, és szerelmi bánat, rossz házasság, ridegen viselkedő nők és rokonok ellen is jó, olykor pénzt is hoz, amiről eleinte azt hisszük boldogít, s elaljasít, hogy aztán valamikor, amikor már késő rádöbbenjünk mindennek a hiábavalóságára, és az egész

világ pocsolyás zűrzavarosságából próbáljuk kiemelni a fejünk, hogy legalább gondolatainkat futatthassuk a szabadság hímes mezején, ha van ilyen, már hogy lenne, hol volna, ha nem itt ezen a sárgolyón, ahol éppen ezeket a nagyszavakkal nevezett dolgokat nem találjuk, ha keressük is szüntelen, mert sivatagba születünk, ahol kortyokban mérik a boldogságot, ez is délibáb, képzeletünk szülöttje, akár az előre tervezett fiúgyermek, akinek küldetése van, tovább kell éltetnie a család nevét, a családnevéért önmagát kell megvalósítania, nemznie kell utódokat, mert csak így lehet emlékezésre méltó családtag, akit majd fölakaszthatnak a családfára, tisztelje az utókor, s jaj azoknak, akik hanyagságból, összeférhetlenségéből a saját családfájuknak esnek, hagyják, hogy kivágja az érdektelenség, gyökereit is eltűzelje a magukét helyébe akaró akarnokok serege, a rettenetesen növekvő népesedés folyamatos szökőárja, a fényesre koptatott sínekről leforduló pánikos menekülése önmaguk elől, Ezt teszem magam is! állapítottam meg keserűn a vonaton, amikor a dobrudzsai sivár dombok sötétjében utastársaimra pillantva, éjszakai tépelődéseimre tőlük vártam választ, de Bandi tátott szájából a horkolók dörmögésén, fel-felnyilalló légszomjának hangfacsarásából, Lálá, akinek a nevét önkényesen magyarosítva következetesen Lalanak ejtettem, merthogy feltételezésem szerint, tisztes kolozsvári magyar polgárcsaládból való volt, kényeztetett, sima, borotvát még nem látott arcához ezt találtam illóbbnek, egész lényéből unalmas közömbösség áporodott melege áramlott, és az egyedüllétemben bontakozó félelemmel küszködve, éjfél után kiteptem magam záporozó kétségeim lyukas hálójából, kiáltásra szántam el magam: Ébresztő!, ismételtem már-már ordítva, amíg társaim nagy nehezen felébredtek, Megérkeztünk! kiáltottam, Megérkeztünk?, kérdezte Lala, Végre megérkeztünk, Lálá, nyugtázta Bandi, és szedelőzködtünk, az állomás egyen épületének homlokzatáról olvastuk: Poarta Albă, szimbolikusan értelmezve Fehér Kapu, jó jel, villant át fáradt agyamon, miközben szótlanul indultunk az állomás mögötti vaksötétben egy sárgán világító utcai lámpa felé, amely alatt néhány barakképület árvalkodott furcsa összevisszaságban, az építőtelep vadnyugati kalandfilmekbe illő sivár környezetét idézve, a szegényes épületek közötti teret bokáig érő homok borította, amit folyamatosan, a szemünk láttára átrendezett a dobrudzsai pusztaságon kelt hajnali szél, s ebben a parttalan sivatagban kóborolva rátaláltunk a Duna-Fekete tengeri csatorna helyi építőtelepének irodájára, egy mindenes szolgálatosra, akinek kedvetlen és szőfukar fogadtatásától berezelten addig magyaráztuk magunk, amíg végül az álmos és borostás gyötört képű alak, hümmögve megengedte, hogy reggelig az egyetlen és dohánybüzösen lábszagú irodában maradjunk; a fáradságtól egykedvűen, kartonbőröndömet kezem ügyébe állítva, ledőltem az egyik íróasztalra, híg gondolattal nyomott el az álom, amit egyrészt fellengzősen fogadtam: És akkor mi van?, másrészt valamicske nosztalgiával nyugtáztam: Itt aztán már senki sem szólít Öcsinek!, s ezzel az elaléltsággal kezdődött hirtelen jött nagykorúsodásom, saját felelősségemre vállalt életem, amelynek aknásított tereire olyan nagyos megfogalmazásokkal indultam, amiket csak regényekben olvashat az ember, olyan mondatokat, melyeket jóval később pötyögtettem első táskairógépembe, s tetszetősnek ítéltam, nem húztam át 2B légyságú ceruzám csillogóan fekete szenével, nem töröltem dühösen kattoztatással ráikszelve a gépben, hanem hagytam élni vala-

meddig, legalább addig, amíg képzelt olvasom rátalál és elődeinkhez hasonlóan tubákadagként felszippanjtja, s mint utódaink az asztallapra porciózott halálosan fehér anyagot élvezik, amikor úgy érzik, hogy magukra kell erőltetniük valami mást, mint amit a sivár hétköznapiok nyújtanak érzelembénítő unalmasságukkal; „Ha úgy érzed, a munka, amiért megfizetnek, nem érdekel, s a gyár, amelyik terjeszkedik, nem neked épül, a pincér a sarki kiskocsmában nem neked nyitja a habzó sört, az öntözőautó nem érted mossa a járdát, s a fákat az utcán nem neked szépitik, ha úgy érzed, hogy a lányok nem fognak visszamosolyogni rád - jobb, ha elmész”?; Tar, nyomás, kelj fel!, figyelmeztetett a kényszerszerűségből elmaradt reggeli mosdás helyett nagyokat szipákolva Bandi, s az éjjeli őr kitessékelt minket az irodából, kinn tágasabb volt, persze, de a dobrudzsai tájban és kialvatlanságunknak betudhatóan az itt megszokott decemberinél hűvösebb, fintorogtam, de már nem figyelmeztettem Bandit, mint utazás közben a vonaton, hogy uralkodjon magán, mert mondta már, hogy rossz szokása volt a szipogás, a bombázáskor érte a légnyomás, magyarázta egyszer-többször, eszem ágában sem volt sajnálni, Lala pedig elnézett a Bandi feje fölött, magasabb volt nála egy fejjel, Bandi már a vonaton leültette, rekedtes fojtott hangján simi-gyerekeknek nevezte és megfenyegette, hogy a tyúkszemére lép, pedig Lala duplatalpú, minőségi bakancsban járt, amelyben legfennebb virtuális tyúkszem terem, de ha az is csak olyan, hogyha ráhágunk, fáj egy kicsit, ahogyan Lalának sem esett jól és nem volt előnyös neki, hogy orrát egy darabig fenn kell hordania ezért, és még sok mindenért, amivel nem számolt utazásunk előtt, nem tudhatta, Bandit az aranyláncon fityegő keresztje is idegesítette, zavaros dolgok lüktettek a fejében a gazdagokról, s nagypofával hirdette, neki a rendszer smafu, őt csakis a pénz érdekli, melót keres, amiért jól fizetnek, jelszava: ha alma a lóvé, túró a meló!, ha velünk tart Lala, ő sem lazíthat; a törtetés nem lehet a kenyerünk, komolykodtam, mire ő rögtön visszavágott, hát persze, sziszegte, te öntudatból építéd a szocializmust! neked sem kellene mindenáron ritka madárnak lenned, feleseltem, jól kifogtalak, neked nemsokára pártkönyved is lesz!, stréberkedett, rögtön sípcsonton rúgtam, hülye! ordítottam; fabőröndjéből brosrák hulltak az utca fagyott homokjára, egy kézmozdulattal visszalökte mindet az alsónadrágjával, stoppolt zoknijával és némi ételmaradékkal együtt, láttam, hogy mutatóujja sárga a nikotintól, boc, mondtam csendesen, kezet nyújtott, és aztán egy tisztviselővel visszatértünk az irodába, átvette tőlünk Kolozsváron kiállított úti okmányainkat, délelőtt indul a mini busz, mondta, jelentkezzenek a nazarceai építőtelepen, küldő cédulánkon a dátum: 1952. december 8, hétfő, az akasztani cigányt vitték, mi magunk mentünk, és hozzá hasonlóan sóhajtottuk: Hát ez a hétfő is jól kezdődik!

Székely János: A malmői toronyház - foto, 2500x1767